

Harpagon feltámadása

Májusban mindig halálosan komoly a kérdés: győzhet-e a szerelem a pénz, fölött? A két testvér: Eliz (alakítja Forgó Léda) és Valér (Schneider Zoltán) villámló indulatokkal harcol a saját boldogságáért apjával, Harpagonnal szemben. Lázadnak teljes joggal, hogy leányának öreg özvegyembert szán férjül, fia szerelmest pedig maga akarja feleségnek. A csomó itt kötődik meg, ember legyen a talpán, aki ezt kibogozza, de Molière urat, aki mindezt komédiának írta meg, nem olyan fából faragták, hogy meg ne tudná oldani. Odaállítja elének korának egy jellegzetes alakját, a gazdag francia polgárt, akit kizárólag vagyona gyarapítása éltet. Elmondja nekünk, vásári, piaci báméskodóknak, vastag humorral, ámbár fölöttébb kegyetlenül: ne higgyenek a pénznek, emberek! Becsap, erkölcsseiteket tönkreteszi, végül szánivalóan magányossá tesz, tiszta szívvel kinevetjük, no nézzétek már, kicsoda Harpagon! formál meg ez a fiú! Vastapsot neki! Hívjuk elő negyedszerre, ötödszörre is a színpalak mögül, kurjongassuk oda neki tetszésszótárunkból a legszebb szavakat!

Balázs Mátyás ez a Harpagon, Molière: A fősvény című színművének hőse. Szeretnék találkozni a nevével később, circalmas felnőttszínlapokon, majd megkiváló művészi címmel kitüntetettek névsorában. Mert nemcsak a szöveg szerinti az, hogy ő a darab középpontja. Ő ezt az első perctől az utolsóig meg is valósítja. Öreges tartásával, pedig hát középkiskolás még, a gesztusaival, a helyzet- és jellemábrázolás

olyan skáláit játssza végig, mely hivatásos művészeknek is dicséretére válna. Ugy mondom ezt, mint akinek a viszonyítási alapja igencsak szigorú. Amíg nézem az előadást, tizenkét éves életkoromra, életem első színházi élményére gondolok, az akkori Harpagonra. Húsz fillér volt a jegy az akkori Városi Színházba. A fősvényt játszották, Major Tamással a címszerepben, azóta nem is tudom, hányszor néztem ezt a játékot, és mind kihullott az emlékezetemből, csak most, Balázs Mátyás hozza megint közel.

Ja, hogy hol zajlik ez a csodálatos játék? Itt, Budapesten, a József Attila Gimnázium dísztermében. Véletlenül keveredtünk ide a feleségemmel, rá-rápillantok oldalvást, tetszésindexünk azonosságát kitapintandó, összevillan a szemünk: ezek a (hozánk képest) gyerekek annyi mindent fölmutatnak bizonyos alapvető igazságokból, hogy ez maga a csoda. Holott alig van körülöttük díszlet: egy kopottas kanapé, hozzá hasonló karszék, közepén avitt állóóra, mely rég nem mutatja az időt, talán, mert Molière mondanivalója is időtlen, és ebben időszerű. Az sem véletlen, hogy az ifjúság ennyire fogékony a befogadására, hiszen az apákkal vívott háborúság minden korok hatalmas témája, A fősvényt először országunkban iskolai előadáson mutatták be Kassán, 1769-ben. (Négy évvel a szerző halála után.) A folytonosság szomorúsága és öröme vereti össze a tenyeremet Léda—Eliz, Zoltán—Valér hadakozásai látán, s amikor együtt van a színpadon az egész szereplő sereg. Például Fruzsina, a házasságszerző (Sudár Annamária), a maga fortélyos ártatlanságával, Jakab (Béres György) ingázó meggyőződésével jó és rossz között. Ide sorolhatnám az egész színlapot. Csak jó szavam lenne, de nemcsak külön-külön a szereplőkhöz, hanem ugyanúgy, főhajtó tisztelettel az iskola szellemisége iránt. Mert nemcsak színjátzó kör

működik itt, hanem Fórum Társaság (kulturális önképzőkör). Horváth Mihály Kör (politikai kör). Képzőművészeti Kör. Énekkar, zenekar. Diákportkör. Öregdiákok Köre. Nemrég egy csapat diákluk falukutatásra indult. Az iskola újságja, a „Tiszta szívvel” Nagy Zsombor (IV/b.) beszámolóját közli a színhelyről, amely nem jobb, nem rosszabb az országos átlagnál. „A helyzet a fővárosban is látható, benne élünk. Csak lassan belenyugszunk, hogy szánkat betömje a hamburger, fülüket megsüketítse a rágógumizene, szemünkön a Váci utca rózsaszín hályogja üljön. S talán épp ez adta az utazás valódi értékét: úgy járunk, mint a mesében azok, akik útrakeltek, hogy megeljük a boldogság kék madarát, s mikor hazaértek, vették észre, hogy ott van a kalitkában, csak eddig senki nem látta meg, hogy kék. Így kerestük mi a boldogtalanság fekete madarát és pont így ismertük fel saját otthonunkban...”

Harpagon, most akarata ellenére ezt a kék madarat mutatja fel, ahogyan itt feltámad nekünk. De ezt az előadást meg is kellett rendezni. Hány délutánja, estéje fekket benne Lukácsi Huba tanár úrnak? Mennyi szó kellene, amennyi kifejezni tudná ezt az egyet: köszönjük. Köszönjük, tanár úr. Köszönjük, iskola! Ezt a szép estét. Azt a gyönyörű, méltóságteljes rendet, mely ezek között (az alighanem nemrég renovált) falak között fogad. Az ilyen estéken döbben rá az ember, hogy amíg hétköznapjaink ezterfélé gondja-baja közt téblábolunk, mennyi szépség születik mégis. Harpagon egyedül marad a kincsesládájával. Győzelme: bukás. A szerelmesek pedig szeretnek — kifulladásig. Május van, amikor összevillannak a szemek. Zöld lombkoronák alatt míg lassan tovább ballagunk, szépen kikerülünk egy párocskát, amint egymásba kapaszkodnak: csókolóznak veszetül. Nincs kétségem: itt és most, Harpagon legyőzött, éljen! Éljen!

Magyar Hírlap

1989. máj. 8.